

Na osnovu člana 61. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH“, br. 32/02 i 102/09), člana 48. Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 57/07 i 57/09), te čl. 6. i 12. Statuta Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine, direktor Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine, uz suglasnost Upravnog odbora Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine na 2. sjednici održanoj 12.04.2023.godine, donosi

**PREPORUKE ZA REGULISANJE POSTUPKA AKREDITACIJE
VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA I STUDIJSKIH PROGRAMA 1. I 2. CIKLUSA
STUDIJA U BOSNI I HERCEGOVINI**

Član 1.

(Predmet)

(1) Preporukama za regulisanje postupka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Preporuke) preporučuje se okvir za regulisanje postupka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija u Bosni i Hercegovini od strane nadležnih obrazovnih vlasti u onim odredbama koje su direktno vezane za model akreditacije studijskih programa.

(2) Nadležne obrazovne vlasti propisuju i provode postupak akreditacije iz stava (1) ovog člana u saradnji sa Agencijom, a u skladu sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 59/07 i 59/09) (u daljem tekstu: Okvirni zakon), Standardima i smjernicama za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja, zakonom i podzakonskim aktima koji su usklađeni sa Okvirnim zakonom, Odlukom o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 100/11 i 26/19) (u daljem tekstu: Odluka o normama), a uvažavajući odredbe ove preporuke.

Član 2.

(Primjena)

1) Ovim preporukama stvara se osnova za usklađenost postupaka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija za sve nadležne obrazovne vlasti kao i druge učesnike u procesu akreditacije u Bosni i Hercegovini, a koji nisu razrađeni Odlukom o normama.

2) Postupak akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija treba biti organizovan tako da se odluke o kvalitetu donose nezavisno od nadležnih obrazovnih vlasti, političkih struktura, visokoškolske ustanove i studijskog programa koji su predmet akreditacije, izbjegavajući bilo koji sukob interesa.

Član 3. (Stupanje na snagu)

1) Ove preporuke stupaju na snagu 8 dana od dana donošenja i biće objavljene u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine.

**PREPORUKE ZA REGULISANJE POSTUPKA AKREDITACIJE
VISOKOKOLŠKIH USTANOVA I STUDIJSKIH PROGRAMA 1. i 2. CIKLUSA
STUDIJA U BOSNI I HERCEGOVINI**

I. OPŠTE ODREDBE

I.1. Regulisanje postupka akreditacije

Regulisanje postupka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa u Bosni i Hercegovini, u svim oblicima organizacije i izvođenja studija od strane nadležnih obrazovnih vlasti podrazumijeva definisanje najmanje sljedećih odredbi:

- a) predmet akreditacije;
- b) svrhu i ciljeve akreditacije;
- c) učesnike akreditacije i njihove odgovornosti;
- d) tok postupka;
- e) uslove i rokove za prijavu i obnovu akreditacije;
- f) rok trajanja akreditacije;
- g) ishode akreditacije i njihove posljedice;
- h) naknadne aktivnosti;
- i) žalbeni postupak.

I.2. Predmet akreditacije

Predmet akreditacije, u skladu sa ovim preporukama, je:

- **visokoškolska ustanova** koja ima dozvolu za rad/licencu/početnu akreditaciju¹, odnosno koja je registrovana u skladu sa odgovarajućim zakonom ili podzakonskim aktom nadležne obrazovne vlasti, prilikom koje se vrednuje ispunjenost standarda za unutrašnje osiguranje kvaliteta i kriterija za akreditaciju, odnosno implementacija procedura koje proizilaze iz propisanih standarda i kriterija za akreditaciju;
- **studijski program 1. i 2. ciklusa** koji se izvodi na akreditiranoj visokoškolskoj ustanovi, koji su osnovani odgovarajućim aktom visokoškolske ustanove što uključuje i ugovor o partnerstvu², odnosno studijski programi koji posjeduju dozvolu za rad/licencu/početnu akreditaciju, prilikom koje se vrednuje ispunjenost standarda za

¹Nadležne obrazovne vlasti u Bosni i Hercegovini u skladu sa svojim nadležnostima različito regulišu postupak kojim se odobrava obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja za visokoškolske ustanove i studijske programe, te s tim u vezi koristi se različita terminologija koja u osnovi podrazumijeva provođenje istog postupka i ima isto značenje (dozvola za rad=licenca=početna akreditacija).

² Visokoškolske ustanove, na osnovu ugovora o partnerstvu sa drugim visokoškolskim ustanovama, u skladu sa utvrđenim potrebama i relevantnim propisima mogu kreirati zajedničke studijske programe, a koji mogu biti i dio različitih projektnih aktivnosti ili rezultata projekta.

unutrašnje osiguranje kvaliteta i kriterija za akreditaciju, odnosno implementacija procedura koje proizilaze iz propisanih standarda i kriterija za akreditaciju.

I.3. Svrha i ciljevi postupka

Akreditacija se provodi u svrhu vanjskog osiguranja kvaliteta visokoškolskih ustanova, odnosno studijskih programa, te u svrhu njihovog unapređenja.

Ciljevi postupka akreditacije su:

- a) dati jasan odgovor na dostignutost standarda za unutrašnje osiguranje kvaliteta i ispunjenost kriterija za akreditaciju;
- b) provjeriti opisano stanje na osnovu samoevaluacijskog izvještaja visokoškolske ustanove i ostale dostavljene dokumentacije, odnosno studijskog programa, u odnosu na činjenično stanje utvrđeno prilikom posjete Komisije stručnjaka visokoškolskoj ustanovi, odnosno studijskom programu;
- c) dati preporuke za unaprijeđenje kvaliteta visokoškolskih ustanova i studijskih programa;
- d) osigurati kontinuitet procesa osiguranja kvaliteta, pri čemu će naredni proces osiguranja kvaliteta uzimati u obzir napredak postignut od prethodnog procesa.

I.4. Učesnici u postupku

Učesnici postupka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija su:

- a) visokoškolska ustanova sa svojim studijskim programima;
- b) nadležna obrazovna vlast;
- c) Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija);
- d) Komisija domaćih i međunarodnih stručnjaka koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvaliteta te daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa (u daljem tekstu: Komisija stručnjaka).

I.5. Tok postupka

Postupak akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija podrazumijeva sljedeće korake:

- a) izradu samoevaluacijskog izvještaja;
- b) podnošenje zahtjeva za akreditaciju;
- c) utvrđivanje legitimnosti i ocjena kompletnosti zahtjeva za akreditaciju;
- d) predlaganje članova Komisije stručnjaka za akreditaciju;
- e) imenovanje Komisije stručnjaka za akreditaciju;
- f) posjetu Komisije stručnjaka visokoškolskoj ustanovi koja rezultira izvještajem;
- g) objavljivanje konačnih i potpisanih izvještaja o akreditaciji koje objavljuju nadležne obrazovne vlasti, visokoškolska ustanova i Agencija;
- h) naknadne aktivnosti koje prema preporukama Komisije stručnjaka iz izvještaja o akreditaciji visokoškolske ustanove, odnosno studijskog programa sprovodi visokoškolska ustanova.

II. POSTUPAK AKREDITACIJE VISOKOŠKOLSKE USTANOVE I STUDIJSKIH PROGRAMA 1. I 2. CIKLUSA STUDIJA

II.1. Pokretanje postupka akreditacije

Zahtjev za akreditaciju podnosi novoosnovana visokoškolska ustanova najmanje dvije godine od početka rada, imajući u vidu da navedeni rok za podnošenje zahtjeva za akreditaciju počinje da teče od početka izvođenja nastave u prvoj akademskoj godini nakon sticanja dozvole za rad/licence/početne akreditacije.

Zahtjev za akreditaciju studijskog programa podnosi visokoškolska ustanova za onaj studijski program koji ima minimalno sljedeće karakteristike:

- a) jedinstveni naziv;
- b) definisanu kvalifikaciju i nivo kvalifikacije, usklađene sa Evropskim kvalifikacijskim okvirom (EQF) i Odlukom o usvajanju osnova kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH" broj: 31/11 i 39/12);
- c) nastavni plan i program koji se sastoji od skupa obaveznih i izbornih predmeta koji vode do jedne kvalifikacije, osim u slučaju kada studijski program ima više smjerova, pri čemu svaki smjer³ može imati različit skup obaveznih i izbornih predmeta te može voditi do različitih kvalifikacija
- d) ima definisane ishode učenja na svakom nivou studijskog programa;
- e) trajanje studija definisano u skladu sa Okvirnim zakonom.

Za novoosnovani studijski program visokoškolska ustanova podnosi zahtjev za akreditaciju godinu dana nakon što se izvede nastava na završnoj godini tog studijskog programa.

II.2. Samoevaluacija

Polazna osnova za proces akreditacije visokoškolske ustanove, odnosno studijskog programa je Samoevaluacijski izvještaj o ispunjenosti standarda i kriterija za akreditaciju visokoškolske ustanove (u daljem tekstu: Samoevaluacijski izvještaj visokoškolske ustanove), odnosno Samoevaluacijski izvještaj studijskog programa o ispunjenosti standarda i kriterija za akreditaciju studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija (u daljem tekstu: Samoevaluacijski izvještaj studijskog programa), a koji treba biti napisan na jednom od službenih jezika u Bosni i Hercegovini i na engleskom jeziku te usvojen na odgovarajućem tijelu visokoškolske ustanove.

Samoevaluacijski izvještaj u strukturi treba minimalno sadržavati sljedeća poglavlja:

A) – Za visokoškolsku ustanovu

1. Uvod

1.1. Historija i organizacija visokoškolske ustanove

1.2. Opis provedenih aktivnosti na realizaciji definisanih projekata unapređenja

1.3. Statistički podaci

³ Ukoliko studijski program ima više smjerova, prilikom akreditacije tog studijskog programa akreditiraju se svi smjerovi

2. Provođenje samoevaluacije

2.1. Tim za samoevaluaciju

2.2. Postupak samoevaluacije

3. Stanje kvaliteta visokoškolske ustanove u odnosu na definisane standarde i kriterijume

4. Zaključci uz prijedloge aktivnosti za unapređenje stanja

5. Prilozi

Prijedlog obrasca za Samoevaluacijski izvještaj visokoškolske ustanove sastavni je dio ove preporuke.

B) – Za studijski program

1. Uvod

1.1. Historija i organizacija studijskog programa

1.2. Opis provedenih aktivnosti na realizaciji definisanih projekata unapređenja

1.3. Statistički podaci

2. Provođenje samoevaluacije

2.1. Tim za samoevaluaciju

2.2. Postupak samoevaluacije

3. Stanje kvaliteta studijskog programa u odnosu na definisane kriterijume i standarde

4. Zaključci uz prijedloge aktivnosti za unapređenje stanja

5. Prilozi

Prijedlog obrasca za Samoevaluacijski izvještaj studijskog programa sastavni je dio ove preporuke.

II.3. Legitimnost i ocjena kompletnosti zahtjeva za akreditaciju

Visokoškolska ustanova koja je ispunila sve zakonom propisane uslove podnosi nadležnoj obrazovnoj vlasti zahtjev za provođenje postupka akreditacije visokoškolske ustanove, odnosno studijskog programa na način kako je to propisano zakonom ili podzakonskim aktima nadležnih obrazovnih vlasti, uzimajući u obzir ovu Preporuku kao okvir za regulisanje postupka akreditacije.

Visokoškolska ustanova ispunjava uslove za provođenje postupka akreditacije ukoliko:

- je licencirana i/ili registrovana u skladu sa odgovarajućim zakonom ili podzakonskim aktom nadležne obrazovne vlasti.

Po prijemu zahtjeva nadležna obrazovna vlast u skladu sa svojim nadležnostima nalaže pokretanje inspekcijskog nadzora po službenoj dužnosti radi utvrđivanja usklađenosti rada sa zakonom i podzakonskim aktima. Dokaze o usklađenosti rada u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima, kao i dokaze o eventualno utvrđenim neusklađenostima sa preduzetim i izvršenim mjerama za njihovo otklanjanje u zakonom propisanom roku, inspekcijski organ zapisnički konstatuje i dostavlja nadležnoj obrazovnoj vlasti.

Uz navedeno visokoškolska ustanova dostavlja sljedeće:

- a) samoevaluacijski izvještaj visokoškolske ustanove, odnosno studijskog programa u printanoj i elektronskoj formi, za izvještajni period koji je zaključen proteklom akademskom godinom:
 - i. period od posljednje akreditacije zaključen sa proteklom akademskom godinom, u slučaju reakreditacije za postojeće visokoškolske ustanove i studijske programe;

- ii. period od početka rada zaključeno s proteklom akademskom godinom u slučaju prve akreditacije visokoškolske ustanove, odnosno studijskog programa;
 - iii. period od početka izvođenja nastave zaključeno s proteklom akademskom godinom u slučaju prve akreditacije za novoosnovane studijske programe, pri čemu se zahtjev za akreditaciju podnosi godinu dana nakon izvođenja nastave na završnoj godini studija, što zavisi od trajanja ciklusa;
 - iv. period od posljednje četiri akademske godine zaključeno s proteklom akademskom godinom u slučaju prve akreditacije za postojeće studijske programe koji se izvode duže od četiri godine;
- b) aktuelni izvod iz sudskog registra, odnosno registra nadležne obrazovne vlasti;
 - c) odgovarajući akt visokoškolske ustanove o usvajanju studijskog programa, odnosno odgovarajući akt nadležne obrazovne vlasti kojim se odborava izvođenje studijskog programa;
 - d) odluku/akt o izboru tijela rukovođenja, odnosno punomoć ukoliko je zahtjev za akreditaciju podnijela osoba ovlaštena od strane organa rukovođenja visokoškolske ustanove;
 - e) ime i prezime, e-mail adresa i broj telefona osobe ovlaštene za ostvarivanje komunikacije visokoškolske ustanove s nadležnom obrazovnom vlasti, Agencijom i Komisijom stručnjaka u postupku akreditacije.

Kada nadležna obrazovna vlast utvrdi kompletnost i legitimnost zahtjeva visokoškolske ustanove, postupak akreditacije se pokreće potpisivanjem ugovora između nadležne obrazovne vlasti i visokoškolske ustanove, kojim se utvrđuju međusobna prava i obaveze, a visokoškolska ustanova je dužna da izvrši uplatu sredstava, ili dostavi drugi dokaz o raspoloživosti ili obezbjeđenju utvrđenog iznosa sredstava za provođenje postupka akreditacije.

Ukoliko se utvrdi da je podneseni zahtjev nepotpun, nadležna obrazovna vlast donosi odgovarajući akt kojim se se traži od visokoškolske ustanove da u određenom roku podneseni zahtjev dopuni. Ukoliko visokoškolska ustanova u propisanom roku ne postupi u skladu sa aktom nadležne obrazovne vlasti, a kojim se traži dopuna zahtjeva, smatraće se da je odustala od prethodno podnesenog zahtjeva, o čemu nadležna obrazovna vlast donosi odgovarajući akt kojim se postupak obustavlja. Ukoliko se u postupku provjere legitimnosti, na osnovu podataka nadležnog ministarstva ili nadležnog inspeksijskog organa, utvrdi da je u toku upravni postupak čiji ishod može uticati na legitimnost ustanove za akreditaciju, postupak se privremeno prekida dok nadležni organ ne odluči po prethodnom pitanju.

O prekidu postupka nadležna obrazovna vlast donosi odgovarajući akt, protiv kojeg je dopuštena žalba.

Ukoliko se prethodno pitanje ne riješi u razumnom roku, a najduže šest mjeseci, nadležna obrazovna vlast može da zahtijeva ažuriranje dostavljene dokumentacije visokoškolske ustanove i studijskih programa kada se postupak nastavi.

II.4. Rok u kojem se obavlja postupak akreditacije

Postupak akreditacije se provodi u roku od najviše 12 mjeseci od dana sklapanja ugovora o akreditaciji između visokoškolske ustanove i nadležne obrazovne vlasti, odnosno od dana

imenovanja Komisije stručnjaka. Učesnici u postupku akreditacije dužni su uskladiti sve aktivnosti kako bi se poštovao navedeni rok.

Ukoliko se postupak akreditacije ne obavi u navedenom roku, rok se iz opravdanih razloga može produžiti najduže za 12 mjeseci, o čemu odlučuje nadležna obrazovna vlast.

Opravdanim razlozima, u kontekstu navedenog, mogu se smatrati:

- a) nedostatak stručnjaka na Listi stručnjaka Agencije;
- b) nemogućnost realizovanja posjete Komisije stručnjaka (odstupanje iz Komisije stručnjaka, vremenske nepogode);
- c) pojava pandemije (mjere ograničenja kretanja);
- d) različite vrste restriktivnih mjera donese od strane nadležnih institucija, a koje mogu biti uzrokovane institucionalnim (sudskim) postupcima ili višom silom⁴.

Ukoliko se postupak akreditacije iz objektivnih razloga ne okonča u propisanom roku za one visokoškolske ustanove koje su prethodno prošle postupak akreditacije, nadležna obrazovna vlast može donijeti dopunsko rješenje u kojem se utvrđuje novi rok važenja akreditacije, a koji ne može biti duži od 18 mjeseci od isteka prethodne akreditacije, osim u slučaju kada se ustanovi u postupku izda pismo očekivanja gdje se rok dopuskog rješenja produžava do donošenja rješenja kojim će se postupak okončati.

II.5. Ishodi akreditacije

Na osnovu preporuke Agencije izdate na osnovu mišljenja Komisije stručnjaka, nadležna obrazovna vlast donosi rješenje o akreditaciji kojim utvrđuje jedan od tri sljedeća ishoda postupka akreditacije:

a) akreditacija visokoškolske ustanove, odnosno studijskog/ih programa, u slučaju kada su svi kriteriji ocijenjeni kao potpuno ili znatno ispunjeni, na period od:

- i. pet (5) godina u slučaju da visokoškolska ustanova, odnosno studijski program prvi put prolazi postupak akreditacije;
- ii. šest (6) godina u slučaju da visokoškolska ustanova, odnosno studijski program, sljedeći put prolazi postupak akreditacije, i to ukoliko je prilikom prethodnog postupka akreditacije visokoškolska ustanova bila akreditirana i svi kriteriji bili ocijenjeni kao potpuno ili znatno ispunjeni;
- iii. sedam (7) godina, samo u slučaju ispunjenosti prethodna dva uslova.

b) pismo očekivanja, na period do jedne godine, u slučaju kada je više od polovine kriterija ocijenjeno kao u potpunosti ili znatno ispunjeno, a svi ostali kao djelomično ispunjeni:

- i. visokoškolska ustanova, odnosno studijski program, kojoj je nadležna obrazovna vlast izdala Pismo očekivanja u tom postupku akreditacije može dobiti rješenje o akreditaciji samo na pet (5) godina.

c) odbijanje akreditacije visokoškolske ustanova, odnosno studijskog programa, u slučaju:

- i. kada je najmanje jedan kriterij ocijenjen kao neispunjen ili kada je više od polovine kriterija ocijenjeno kao djelomično ispunjeno;
- ii. kada se za visokoškolsku ustanovu, odnosno studijski program, a koji su dobili pismo očekivanja, utvrdi da nije došlo do unaprijeđenja na osnovu

⁴ Višom silom se smatraju svi slučajevi, odnosno neočekivani događaji, na koje učesnici u postupku ne mogu svojim činjenjem ili nečinjenjem imati nikakvog uticaja.

preporuka Komisije stručnjaka, odnosno kada je i dalje minimalno jedan kriterij ocjenjen kao djelomično ispunjen.

Primjerak potpisanog rješenja o akreditaciji nadležna obrazovna vlast dostavlja visokoškolskoj ustanovi i Agenciji u cilju poduzimanja i provođenja radnji i mjera propisanih zakonom i relevantnim podzakonskim aktima.

Zakonom ili podzakonskim aktima, koje donosi nadležna obrazovna vlast, treba da budu propisane posljedice u slučaju:

- a) nepodnošenja zahtjeva za akreditaciju visokoškolske ustanove, odnosno studijskog programa u propisanom roku,
- b) negativnog ishoda postupka akreditacije,
- c) nedonošenja Plan otklanjanja nedostataka u roku od najduže tri mjeseca od prijema pisma očekivanja .

Posljedice za visokoškolsku ustanovu, odnosno studijski program u navedenim slučajevima su:

- a) oduzimanje dozvole za rad i obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja,
- b) zabrana upisa studenata,
- c) obezbjeđivanje nastavka studija na srodnim studijskim programima iste visokoškolske ustanove ili istim studijskim programima druge visokoškolske ustanove sa kojom postoji sporazum/ugovor o preuzimanju studenata,
- d) aktiviranje bankarske garancije.

Prije donošenja konačnog mišljenja o ishodu akreditacije Komisija stručnjaka dostavlja visokoškolskoj ustanovi izvještaj koji sadrži opise dobrih i slabih strana, te preporuke za unaprijeđenje, bez konačnog mišljenja o ishodu akreditacije, sa rokom od 15 dana za očitovanje o eventualno utvrđenim činjeničnim greškama u izvještaju.

Agencija će, u skladu sa članom 49. Okvirnog zakona, na osnovu mišljenja Komisije stručnjaka donijeti preporuku o akreditaciji visokoškolske ustanove i akreditaciji studijskog programa. Nakon rješenja nadležne obrazovne vlasti o akreditaciji visokoškolske ustanove i studijskog programa, Agencija će izvršiti ocjenu usklađenosti rješenja o akreditaciji sa kriterijima i standardima iz člana 48. Okvirnog zakona, te upisati akreditiranu visokoškolsku ustanovu, odnosno akreditirani studijski program u Državni registar akreditiranih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini.

II.6. Naknadne aktivnosti (akcijski plan i izvještaj o provedbi akcijskog plana)

Svaka akreditirana visokoškolska ustanova, odnosno studijski program najkasnije tri (3) mjeseca po prijemu rješenja o akreditaciji izrađuje i na odgovornom tijelu usvaja Akcioni plan provedbe preporuka (u daljem tekstu: Akcioni plan), te isti čini javno dostupnim i dostavlja nadležnoj obrazovnoj vlasti

Akcioni plan sadrži popis aktivnosti usklađenih s preporukama Komisije stručnjaka, vremenski okvir za realizaciju tih aktivnosti, nositelje aktivnosti, odnosno odgovorne osobe te resurse potrebne za provedbu.

Svaka akreditirana visokoškolska ustanova, izvještava nadležnu obrazovnu vlast o realizaciji akcionog plana, u vremenskim razmacima kako je to definisano aktima nadležnih obrazovnih vlasti.

Prijedlozi obrazaca za Akcioni plan i Godišnji izvještaj o realizaciji akcionog plana su sastavni dio ove preporuke.

II.7. Prigovori i žalbe

Agencija i nadležna obrazovna vlast propisuju odredbe kojima se osigurava da svi aktivni učesnici u postupku akreditacije imaju pravo prigovora i žalbe na postupanje drugih učesnika u postupku akreditacije u skladu sa relevantnim pravnim propisima. Prigovor ili žalba se primarno mora uputiti onom akteru u čijoj je nadležnosti aktivnost koja se provodi i na koju se odnosi žalba. Postupanje po prigovoru i žalbi mora uključivati informiranje i pravovremeno upoznavanje Agencije i nadležne obrazovne vlasti s ciljem usklađivanja postupanja sa Standardima i smjernicama za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG).

II.8. Trošak postupka akreditacije visokoškolske ustanove

Nadležne obrazovne vlasti u skladu sa relevantnim pravnim propisima utvrđuju troškove postupka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa zasnovano na principima efikasnosti i ekonomičnosti.

III. PRVI CIKLUS AKREDITACIJE STUDIJSKIH PROGRAMA

Prvim ciklusom akreditacije studijskih programa smatra se vremenski period u kojem će visokoškolske ustanove, u saradnji sa nadležnim obrazovnim vlastima i Agencijom, prvi put provesti postupak akreditacije svih studijskih programa koristeći se jednim od modela akreditacije studijskih programa, a na osnovu Petogodišnjeg plana akreditacije studijskih programa (u daljem tekstu: Petogodišnji plan) kojeg donose nadležna obrazovna vlast i visokoškolska ustanova, te kojeg nadležna obrazovna vlast dostavlja Agenciji.

Rok za donošenje Petogodišnjeg plana je šest (6) mjeseci od stupanja na snagu pravnog akta nadležne obrazovne vlasti koji definira postupak akreditacije studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija, a ostalih godišnjih planova u skladu sa dinamikom koju propiše nadležna obrazovna vlast, vodeći računa da se isti dostave Agenciji šest (6) mjeseci prije prve planirane akreditacije. Prijedlog obrasca za petogodišnji plan je sastavni dio Preporuka.

III.1. Modeli akreditacije studijskih programa

Akreditacija studijskih programa provodi se koristeći se sljedećim modelima vanjskog vrednovanja:

- a) klaster;
- b) pojedinačna akreditacija;
- c) pojedinačna akreditacija u sklopu akreditacije visokoškolske ustanove, sa ili bez instrumenta recenzije

Visokoškolska ustanova zajedno sa nadležnom obrazovnom vlasti bira između naprijed navedenih modela akreditacije, što se navodi u zahtjevu za akreditaciju, a u skladu sa Petogodišnjim planom akreditacije studijskih programa u prvom ciklusu.

III.2. Klaster

Akreditacija studijskih programa po modelu klastera provodi se, u pravilu, za studijske programe iste visokoškolske ustanove.

Studijski programi se u pravilu mogu grupisati u klastere po:

- a) naučnim oblastima definiranim u skladu sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (član 10) i Uputstvom o metodološkom okviru i principima za izradu pravilnika o klasifikaciji naučnih oblasti, polja i grana („Službeni glasnik BiH“ broj: 47/12) i
- b) naučnim oblastima/poljima obrazovanja na način kako je to propisano odgovarajućim aktima nadležnih obrazovnih vlasti.

Grupisanje studijskih programa se, u pravilu, vrši za najmanje dva (2), a najviše 12 studijskih programa.

Akreditacija studijskih programa po modelu klastera u proceduralnom smislu se provodi na isti način kao i akreditacija visokoškolske ustanove.

Specifičnosti akreditacije studijskih programa po modelu klastera u odnosu na gore definirane “I. Opšte odredbe” i “II. Postupak akreditacije visokoškolske ustanove i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija“, podrazumijevaju sljedeće:

- a) podnošenje jednog zahtjeva za skupinu srodnih studijskih programa,
- b) izradu Samoevaluacijskog izvještaja studijskog programa, prema gore propisanoj strukturi za svaki studijski program pojedinačno;
- c) izdavanje rješenja o akreditaciji sa ishodima za svaki studijski program pojedinačno, u skladu sa propisima nadležnih obrazovnih vlasti o akreditaciji;
- d) konačne izvještaje Komisije stručnjaka o vanjskoj evaluaciji za svaki studijski program koji objavljuju nadležne obrazovne vlasti, visokoškolska ustanova i Agencija.

Pored navedenih specifičnosti, nadležna obrazovna vlast, na osnovu zahtjeva visokoškolske ustanove za akreditaciju studijskih programa, provjerava broj grupisanih studijskih programa u skladu sa naprijed navedenim, te predlaže Agenciji za imenovanje odgovarajući broj stručnjaka sa utvrđene Liste stručnjaka, u skladu sa Okvirnim zakonom, aktima nadležnih obrazovnih vlasti i Agencije. Prilikom predlaganja stručnjaka nadležna obrazovna vlast vodi računa da predloženi stručnjaci budu iz naučnih oblasti ili polja kojima pripadaju studijski programi navedeni u pomenutom zahtjevu za akreditaciju. Imenovanje stručnjaka za akreditaciju studijskih programa po modelu klastera će se izvršiti u skladu sa brojem grupisanih studijskih programa, vodeći pri tome računa o:

- a) minimalnoj zastupljenosti četiri kategorije (predstavnik akademske zajednice, predstavnik privrede i prakse, predstavnik međunarodnih stručnjaka i predstavnik studenata);
- b) broju studijskih programa u klasteru;
- c) broju različitih polja u klasteru po oblastima ili broju različitih grana (užih oblasti) u klasteru po poljima.

Komisiju stručnjaka u postupku akreditacije studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija po modelu klastera čini najmanje pet članova, a najviše sedam članova.

Uzimajući u obzir sve navedeno, posebno imajući u vidu broj studijskih programa grupisanih u klaster, posjeta Komisije stručnjaka visokoškolskoj ustanovi (organizacionim jedinicama) bi trebalo da traje dovoljno dugo kako bi se na odgovarajući način evaluirali svi propisani kriteriji i standardi, te omogućila ravnopravna zastupljenost i jednak tretman svih zainteresiranih strana sa kojima Komisija stručnjaka tokom posjete obavlja razgovore. S tim u vezi, preporučuje se da posjeta Komisije stručnjaka ne može trajati kraće od dva dana (najmanji klaster) niti duže od pet dana (najveći klaster), a što se bliže određuje aktima nadležnih obrazovnih vlasti.

III.3. Pojedinačna akreditacija

Akreditacija studijskih programa po modelu pojedinačne akreditacije u proceduralnom smislu se provodi na isti način kao i akreditacija visokoškolske ustanove, a što podrazumjeva primjenu svih odredbi iz odjeljaka “I. Opšte odredbe” i “II. Postupak akreditacije visokoškolske ustanove i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija“.

III.4. Pojedinačna akreditacija u sklopu akreditacije visokoškolske ustanove, sa ili bez instrumenta recenzije

U slučaju akreditacije visokoškolske ustanove sa jednim ili dva studijska programa (visokoškolske ustanove u statusu visoke škole), akreditacija studijskog programa se može provesti u sklopu akreditacije visokoškolske ustanove, a pri čemu se imenuje ista komisija stručnjaka za akreditaciju visokoškolske ustanove i akreditaciju jednog ili dva studija programa.

Recenzija studijskih programa kao instrument vanjskog vrednovanja studijskih programa se provodi samo za pojedinačne studijske programe u sklopu akreditacije visokoškolske ustanove, kao postupak koji prethodi posjeti Komisije stručnjaka.

Proces recenzije ne obuhvata posjetu recenzenata i sastoji iz tri koraka:

- a) samoevaluacijski izvještaj studijskog programa;
- b) recenzija od strane nezavisnih domaćih, međunarodnih recenzenata i studenta koja rezultira recenzentskim izvještajima sa preporukama za unapređenje;
- c) kreiranja plana za unapređenje studijskih programa na osnovu preporuka iz recenzentskih izvještaja.

Recenzija studijskih programa prethodi akreditaciji visokoškolske ustanove te obuhvata najviše deset (10) studijskih programa iz najviše dvije naučne oblasti u jednom ciklusu akreditacije.

Zahtjev za akreditaciju studijskih programa podnosi visokoškolska ustanova nadležnoj obrazovnoj vlasti najmanje godinu dana prije isteka roka važenja akreditacije visokoškolske ustanove, ali ne više od 18 mjeseci prije isteka tog roka.

Kriteriji za izbor recenzenata su:

- a) izbor u zvanje vanrednog ili redovnog profesora;
- b) neophodno minimalno iskustvo od deset (10) godina u nastavi na visokoškolskim ustanovama, u smislu izvođenja nastave na predmetu ili predmetima,
- c) student završne godine studija, bez obzira na ciklus studija, a koji ispunjava sve uslove propisane relevantnim dokumentima za izbor na Listu stručnjaka Agencije.

Recenziju, bez posjete ustanovi, provode recenzenti koji ispunjavanju navedene kriterije, od kojih u pravilu jedan treba biti domaći i jedan međunarodni recenzent iz naučne oblasti ili polja kojem pripada studijski program i student.

Nadležna obrazovna vlast samostalno provodi postupak recenzije studijskih programa, posebno vodeći računa o gore navedenim kriterijima za izbor recenzenata prilikom njihovog angažovanja za postupke recenzije studijskih programa. Nadležna obrazovna vlast ne može predložiti iste stručnjake za Komisiju stručnjaka u postupku akreditacije visokoškolske ustanove, a čiji studijski programi su bili predmet recenzije, ukoliko je za postupak recenzije imenovala stručnjake koji ispunjavaju navedene kriterije, a koji se nalaze na Listi stručnjaka Agencije.

Zadatak u radu recenzenata je da nezavisno jedan od drugog analiziraju strukturu studijskog programa, obrazovnih ciljeva, ishoda učenja, usaglašenosti kurikula sa izlaznim kompetencijama svršenih studenata i kompetencijama nastavnog osoblja, interakciju sa trendovima u nauci i praksi, te daju preporuke za unaprijeđenje po kriterijima za akreditaciju studijskih programa.

Pored samoevaluacijskog izvještaja recenzenti putem nadležne obrazovne vlasti mogu zahtijevati od visokoškolske ustanove i druge materijale vezane za studijski program, a sve u cilju kvalitetnije recenzije.

Recenzije se dostavljaju nadležnoj obrazovnoj vlasti, a koje nadležna obrazovna vlast prosljeđuje visokoškolskoj ustanovi.

U slučaju utvrđenih bitnih odstupanja u odnosu na propisane zahtjeve kriterija visokoškolska ustanova može da povuče studijski program iz daljeg postupka vanjskog vrednovanja, te da ga prijavi za ponovnu akreditaciju nakon otklanjanja utvrđenih nedostataka i ispunjavanja preporuka datih u izvještajima o recenziji studijskog programa, u roku koji ne može biti kraći od godinu dana od dana prijema izvještaja o recenziji. Komisija stručnjaka u postupku akreditacije visokoškolske ustanove uz samoevaluacijski izvještaj razmatra recenzentske izvještaje i planove za realizaciju preporuka datih u recenzentskim izvještajima.

Mišljenje o ishodu akreditacije studijskog programa koji je bio predmet recenzije formalno donosi Komisija stručnjaka imenovana za postupak akreditacije visokoškolske ustanove, a koja je izvršila posjetu svim organizacionim jedinicama ustanove na kojima se izvode studijski programi obuhvaćeni recenzijom i izvršila evaluaciju u skladu sa propisanim kriterijima.

Komisija stručnjaka za akreditaciju visokoškolske ustanove analizirajući samoevaluacijski izvještaj i dostavljene recenzije studijskih programa, po potrebi može tražiti od visokoškolske ustanove i dodatne informacije u vezi studijskih programa kako bi ih adekvatno evaluirala.

PRILOZI:

- Prijedlog obrasca za Samoevaluacijski izvještaj visokoškolske ustanove
- Prijedlog obrasca za Samoevaluacijski izvještaj studijskog programa
- Prijedlog obrasca za Izvještaj Komisije stručnjaka u postupku akreditacije visokoškolske ustanove
- Prijedlog obrasca za Izvještaj Komisije stručnjaka u postupku akreditacije studijskog programa
- Prijedlog obrasca za Izvještaj Komisije stručnjaka u postupku akreditacije recenzenata
- Prijedlog obrasca za Akcioni plan provedbe preporuka Komisije stručnjaka u postupku akreditacije visokoškolske ustanove/studijskog programa
- Prijedlog obrasca za Godišnji izvještaj o provedbi Akcijskog plana provedbe preporuka Komisije stručnjaka u postupku akreditacije visokoškolske ustanove/studijskog programa
- Prijedlog obrasca za Petogodišnji plan akreditacije studijskih programa